

Шолк О.М.

Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка

ІНОНАЦІОНАЛЬНЕ ПРЕДСТАВНИЦТВО СЕРЕД ВИХОВАНЦІВ І ВИКЛАДАЧІВ ВІЙСЬКОВИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ П. СКОРОПАДСЬКОГО

Переворот Павла Скоропадського призвів до відмови від революційних експериментів Центральної Ради у сфері військової політики. Гетьманський уряд опирався на офіцерський корпус імператорської армії, котрі мали б стати основою нового режиму. У військовій політиці передбачалося утворити професійну армію, але для її функціонування потрібно було створити систему підготовки старшин, оскільки кадрова армія була знищена на фронтах Великої війни. Система військової освіти пережила своєрідне «відродження», були повернуті дореволюційні закони і порядки. Серед викладачів та вихованців кадетських і юнкерських шкіл було досить багато іноземців. Архівні джерела свідчать, що неукраїнці склали більшість викладацького складу Київського кадетського корпусу, значне їх число було в Сумах, Полтаві, Одесі. Також, до України переїхав майже увесь склад Полоцького кадетського корпусу, в деяких українських закладах функціонували цілі роти полочан. Викладачів з Полоцьку також приймали на роботу до українських корпусів.

Умови функціонування кадетських корпусів в Україні були вкрай важкими. Архівні джерела свідчать, що деякі приміщення були зайняті німецькими військами, що унеможливило навчання. Сотні російських учнів прагнули вступити до українських військових шкіл. Переважно, приймали на навчання тих, хто мав родичів в Україні, або українське походження. Винятком були сироти, чиї батьки загинули на фронтах Великої війни. Усі учні, незалежно від свого етнічного і релігійного походження, були зобов'язані вивчати українському мову, літературу, географію та історію. Гетьманський уряд зробив багато корисного для українізації системи військової освіти.

Але попри усі намагання військового міністерства розпочати навчальний рік вчасно, це не було реалізовано. Прийом учнів тривав до кінця вересня, а саме навчання почалось лише в жовтні. Але і в деяких закладах це сталося лише в середині місяця. Подальше навчання було перерване через повстання Директорії. Як наслідок, навчальний рік 1918/1919 був зірваний. Неукраїнці зіграли ключову роль у розбудові військової освіти періоду Української Держави, але через політичні події вона не була завершена.

Ключові слова: Військова освіта, Військове міністерство, викладацький склад, вихованці, Головна шкільна управа, кадетські корпуси, неукраїнці.

Постановка проблеми. Період Гетьманату Павла Скоропадського зіграв значну роль у розвитку української військової освіти. Гетьманський уряд взяв курс на формування професійного війська, а основу його мали скласти дореволюційні кадри царської армії. Військовій освіті відводилась основна роль у сфері підготовки майбутніх старшин. У військових навчальних закладах, як серед вихователів, так і серед вихованців, було багато неукраїнців, але досить багато із них добровільно вступали до української армії і приєдналися до вірності Україні. Однак, через брак коштів і часу, гетьманський уряд не зміг скористатись наявними кадрами і завершити формування системи підготовки старшин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській історіографії існують лише поодинокі публікації на дану тематику. Як правило, вони стосуються діяльності військових навчальних закладів. Так, праці С. Губського присвячені розвитку військової освіти в період Української революції [1; 2]. Присутні також окремі публікації щодо історії кадетських корпусів [4], зокрема Володимирського Київського корпусу [3]. Про навчання євреїв у військових школах є відомості у монографії Я. Тинченка [7], в «Малій енциклопедії етнотермазнавства» містяться дані щодо концепції військової освіти, зокрема текст присвятий для різних конфесій [6].

Джерельну базу дослідження складають архівні фонди Центрального Державного архіву вищих

органів влади і управління України (ЩДОВО), зокрема фонди Головної шкільної управи Військового міністерства Української Держави [10; 11], Морського штабу УД [8; 9].

Мета статті. На основі джерел та матеріалів історіографії, дослідити інноваційний склад вихованців і викладачів військових навчальних закладів Української Держави П. Скоропадського.

Виклад основного матеріалу. Військова освіта Наддніпрянській Україні в період Російської імперії була поставлена на досить високому рівні. Правлячий дім Романових досить велику увагу приділяв підготовці військових кадрів для своєї армії. Україна відігравала у військовій освіті ключову роль, оскільки тут ще були дуже сильними традиції козацької старшини, згідно яких, кожен представник шляхетського (дворянського) стану повинен пройти військовий вишкіл і хоча б кілька років відслужити у війську. Відповідно, українські еліти велику увагу приділяли фінансуванню і забезпеченню військових навчальних закладів. Окрім того, саме в Україні була значна кількість цих закладів.

Військова освіта в Російській імперії поділялась на ряд категорій. До першої можна віднести військові прогімназії (підготовчі школи) – куди зараховували дітей різних станів, навчання закінчувалось у 16–17 років, далі гімназисти могли вступити до юнкерських (військових) училищ або цивільних закладів. Випускники військових прогімназій могли отримати звання унтер-офіцера [5, с. 84]. Друга категорія – кадетські корпуси, котрі прийшли на зміну військовим прогімназіям. У них навчання було важчим, але вихованці привчалися до військової дисципліни і науки. Однак кадети мали недобру славу серед армійських офіцерів, оскільки не мали ніяких практичних навичок. У 1883 р. прогімназії і гімназії об'єднали в кадетські корпуси, що підвищило рівень підготовки у них [4, с. 118].

Третій рівень – юнкерські військові училища. Юнкери уже при вступі отримували звання унтер-офіцера і по закінченню училища – нижчий офіцерський чин – фенрих (підпоручик в піхоті, корнет – в кавалерії). Юнкерські училища готували кадрових офіцерів для армії [5, с. 87]. В Україні нараховувалось 3 юнкерських училища: в Києві, Одесі і Чугуєві. В Єлисаветграді також було Кавалерійське училище. Із юнкерських училищ також вийшло багато відомих особистостей: полковник П. Болбочан навчався в Чугуєві, глава гетьманського уряду С. Гербель – в Єлисаветграді, генерал М. Капустянський – в Одесі [2, с. 115].

Із початком Великої війни ситуація із офіцерськими кадрами в Імперії стала доволі скрутною, всього за 2 роки бойових дій більшість кадрових офіцерів загинули, були поранені або потрапили в полон. Відтак, були утворені курси пришвидшеної підготовки офіцерів і прапорщиків. Майже у всіх губернських центрах утворювалися школи прапорщиків та офіцерські курси [2, с. 113]. В Києві було утворено ще одне юнкерське училище, а згодом – артилерійське. Нове артилерійське училище з'явилося в Одесі, а в Севастополі створили офіцерську школу морської авіації. Ці навчальні заклади зіграли значну роль у створенні українського офіцера, оскільки більшість старшин доби Революції отримали звання та освіту саме у військовий час [2, с. 114].

У лютому 1917 р. в Петербурзі пройшли масові безлади, що закінчились утворенням Тимчасового уряду, який перебрав на себе верховну владу, імператор Микола II був змушений зректись престолу. Тимчасовий уряд взявся за «демократизацію» армії і військової освіти, що мало катастрофічні наслідки для війська. Відбулось повне падіння дисципліни і порядку. Намагання правлячих кіл прищепити майбутнім офіцерів революційні ідеали не принесли успіху. Серед юнкерів і кадетів було багато ідейних монархістів і противників республіки. Окрім того, військово юнацтво намагалось виділитись на фоні безладних солдатських мас своєю дисципліною та ідейністю [3, с. 121].

Уже в цей період серед вихованців було досить багато неукраїнців. Тимчасовий уряд зокрема зняв усі заборони щодо євреїв, котрим заборонялося отримувати військове звання. Тисячі євреїв-воjakів та гімназистів вступили до кадетських і юнкерських училищ. У більшості випадків вони навчалися саме в Україні, де до євреїв було краще ставлення, ніж в Петербурзі чи Москві [7, с. 14]. Так, Одеське артилерійське училище закінчив Семен Якерсон – майбутній український офіцер. Серед вихованців інших закладів було багато німців, кавказців, татар, поляків, росіян [7, с. 15].

Більшовицька революція призвела до закриття військових навчальних закладів в Росію, де офіцерів вбивали тисячами. Члени сімей військових втікали до України, де було спокійніше. Таким чином, тут сконцентрувалась значна кількість царських офіцерів та членів їх сімей, котрі могли потенційно закінчити військові заклади і отримати звання. Однак Центральна Рада продовжувала політику «демократизації», закладену Тимчасовим урядом, що призвело до розвалу системи військової освіти [4, с. 124]. Окрім того, досить

мало вихованців проявляли лояльність щодо Ради. Правда, коли червоні війська наступали на Київ учні кадети і юнкери стали на захист свого міста. В той час як «українізовані частини» зберігали нейтралітет, саме ці юнаки ціною свого життя затримали просування червоних під Крутами, придушили повстання на Арсеналі та Подолі [3, с. 122].

29 квітня 1918 р. генерал Павло Скоропадський здійснив державний переворот і проголосив себе гетьманом Української Держави. Його режим спирався на кадрових військових імператорської армії. Десятки тисяч царських офіцерів тоді опинились в Україні. Досить значна частина із них втекла від більшовицького терору. Окрім того, офіцери Південно-Західного та Румунського фронтів, Чорноморського флоту і морських баз, що перебували в Україні, не мали можливості повернутись додому. Російські, польські, кавказькі військові масово вступали на українську службу. Окрім того, сім'ї військових, репресованих більшовиками, втікали до України [3, с. 23].

У травні, гетьман призначив військовим міністром російського генерала О. Рагозу. Його заступником був німецький дворянин із Херсонської губернії О. Лігнау. Військовий міністр взявся за формування українського війська. Військова політика Центральної Ради призвела до розвалу регулярної армії, а добровольців-комбатантів було небагато. Навесні 1918-го було сформовано новий план військового будівництва. Армія повинна була складатися з 8-ми армійських корпусів, загальною чисельністю у 300 тис вояків і майже 15 тис старшин [1, с. 175]. Однак наявність окупаційних німецьких і австро-угорських військ накладало додаткові обмеження. Німецьке командування відводило українцям лише допоміжну роль і вимагали лише забезпечувати їх припасами та охороняти громадський спокій. Гетьманський уряд дуже сильно залежав від дружби з Центральними державами і не наважувався на відкритий конфлікт, тому створення армії зтягувалося. Проте військове міністерство постійно поповнювалось [6, с. 364].

Протягом травня у складі міністерство було утворено ряд нових відділів, зокрема і Головну шкільну управу. Вона повинна була займатися розбудовою, наглядом і керівництвом усіх військових навчальних закладів. Тимчасовий уряд перед їх у відомість міністерству народної освіти, але гетьман повернув усі військові заклади під патронаж військового міністерства. Таким чином, відбулась реставрація дореволюційної

практики [2, с. 115]. Для навчальних закладів це мало позитивний вплив, оскільки військове міністерство було «найбагатшим» з усіх державних органів. На нього виділялись десятки мільйонів карбованців. Викладачі, що працювали в навчальних закладах, отримували офіцерський оклад, що в тих умовах часто було єдиним джерелом доходу. Значний вплив мали і події на Півночі.

Ще в грудні 1917 р. вийшов декрет Раднаркому про ліквідацію військових навчальних закладів, які передавались Наркомпросу (народний комісаріат освіти), із військових шкіл вони перетворились на цивільні, а викладачі-офіцери звільнялись. Тисячі офіцерів, кадетів, юнкерів втрачали засоби для існування і житло. Більшовики з підозрою ставились до юнкерів і кадетів, оскільки ті не підтримували нову владу, демонстрували непокору. В результаті, сотні вихованців зі своїми батьками, покидали Росію і відправлялись до України. Відомо, що сюди прибули вихованці із Полоцька, Орла, Сибірська, Москви, Петрограду, Казані, Воронежа. Прибували також і викладачі-офіцери. Владі потрібно було оптимізувати систему військової освіти під нові потреби [2, с. 120].

Головна шкільна управа, під керівництвом генерала М. Юнакова, підготувала проект утворення «юнацьких шкіл». Ці школи повинні були прийти на заміну кадетським корпусам і юнкерським училищам. До таких закладів могли вступити чоловіки віком до 25 років, одружені або неодружені, з середньою освітою, фізично здорові [6, с. 366]. В першу чергу, до шкіл приймалися випускники кадетських корпусів, або вихованці юнкерських училищ, що були ліквідовані. В юнацькі школи також приймалися особи, що мали вищу освіту, або ж були старшинами чи прапорщиками військового часу. Були створені також пришвидшені курси для осіб із вищою освітою. Вони служили 1 рік строкової служби, а згодом могли вступити на старшинські курси і стати офіцером запасу. В перший місяць навчання, вихованці шкіл могли довільно полишати територію і відправлятися додому. Але вже з другого місяця вони вважались на військовій службі і підпорядковувались дисципліні [1, с. 176].

Приїзд значної кількості вихованців із території Росії вніс корективи у формування системи військової освіти. Окремим розпорядженням ген. М. Юнакова (начальника шкільної управи) усі вихованці розділялись за категоріями відповідно до свого походження: вихованці російських закладів, та вихованці місцевих. Військовим мініс-

терством було прийнято окремих наказ за яким право на вступ до навчальних закладів мали лише діти українських підданих [10, арк. 41]. Згідно Закону про громадянство, особи, що народились в Україні, або мали українське походження могли отримати український паспорт. Однак кожен кандидат повинен був прийняти присягу на вірність Українській Державі, а її порушення вважалось злочином. Військовослужбовці, до яких належали і учні старшинських шкіл, приймали також окрему військову присягу. Окремо було розроблено тексти присяги для представників різних релігій (християн і нехристиян) [6, с. 365–366].

Серед майбутніх старшин були: православні, римо-католики, мусульмани, іудеї. В архівних фондах ЦДАВО містяться цінні документи щодо контингенту навчальних закладів. Зокрема, присутні списки вихованців на викладачів. Їх аналіз дозволяє зробити висновок, про значну присутність іноукраїнців. Серед вихованців було багато російських емігрантів, а серед вихователів – кадрових військових різного походження, які працювали у закладах задовго до революції. В Україні продовжували діяти Сумський, Київський, Полтавський, Одеський кадетські корпуси, Київське військове (юнкерське) училище, Одеське юнкерське училище.

Київський кадетський корпус мав на 14 серпня 1918 р. наступний викладацький склад (представлено лише уродженців неукраїнських земель або неправославного віросповідання):

Звання та ініціали	Віросповідання	Місце народження
Ген-майор Ленін М. В.	Православний	Ярославська губ.
Полковник Лінабман А.Ю.	Лютеранин	Курляндська губ.
Полковник Греков В.І.	Православний	Військо Донське
Полковник Іноземцев А.В.	Православний	Кубанська обл.
Підполк. Клопотовський Н.Н.	Православний	Терська обл.
Підполк. Азарьев А.М.	Православний	Нижегородська губ.
Підполк. Угрюмов М.О.	Православний	Тобольська губ.
Підполк. Фон-Гейкінг	Православний	Курляндська губ.
Капітан Прибилович С.М.	Православний	Сибірська губ.
Капітан Левітський М. А.	Православний	Казанська губ.
Штабс-капітан Лукін І.М.	Православний	Курська губ.
Стат. радник Білінський Ф. В.	Римо-католик	Подільська губ.
Стат. радник Ключквін М.О.	Православний	Псковська губ.
Стат. радник Ленчевський С.С.	Римо-католик	Варшавська губ.
Стат. радник Бокалоров'єв М.К.	Православний	Курська губ.
Стат. радник Борман Ф-Є. О. П.	Лютеранин	Ліфляндська губ.
Стат. радник Де-Бонкар А.К.	Православний	Невідомо
Стат. радник Рожицький	Римо-католик	Петроковська губ.
Стат. радник Фамінський В. І.	Православний	Нижегородська губ.
Надвір. радник Зонненштраль А. А.	Православний	м. Петроград
Шпрінг А.К.	Лютеранин	Курляндська губ.
Папа-Афанасопуло С.Г. (грек)	Православний	м. Рязань
Селіханов В.Б.	Православний	Вітебська губ.
Клюєнко І.І.	Православний	Єнісейська губ.
Дій. стат. рад. Новіков О.К.	Православний	Псковська губ.
Колезький рад. Ступінський І.В.	Православний	Вологодська губ.
Штабс-капітан Двойніков В.С.	Православний	Костромська губ.
Кісляков К.О.	Православний	Військо Донське

Із 52-х викладачів Київського училища, 27 народились за межами України, 1 – поляк з Подільської губ, іще 3 не вказали місце народження [11, арк. 1–70]. На жаль, повні списки викладачів інших навчальних закладів відсутні. Існуючі не подають відомостей про віросповідання і місце народження.

В Полтавській, Сумській, Одеській військових школах виникла складна ситуація через учнівський контингент. Так, в Суми було передислоковано цілу роту кадетів Полоцького корпусу, а також декількох викладачів. Через це у Сумах виникла проблема із наявними кімнатами, кабінетами і навіть ліжками для учнів. Влада намагалась всіляко підтримати вихованців, зокрема багатьох із них навчали за казенний (державний) кошт [10, арк. 108].

Правда, Військове міністерство відправило окрему інструкцію в якій йшлося, що за казенний рахунок можуть навчатись або діти українських громадян, або діти ветеранів Великої війни (вбитих чи покалічених), а також особи, що брали участь у бойових діях, боролись проти більшовиків взимку 1917–1918 рр. [10, арк. 59]. Батьки і родичі намагались всіляко сприяти вступу своїх дітей до військових шкіл. Вони писали прохання на ім'я військового міністра і гетьмана, частину із них було задоволено. Як правило, приймали учнів, що мали родичів в Україні або тих, хто вже закінчив кілька класів військової гімназії [10, арк. 173]. Всього

в українські кадетські корпуси було прийнято 147 позаштатних учнів, найбільше прийняв Полтавський корпус (57) [10, арк. 113]. Дворянські зібрання кожної губернії мали окремі квоти для вступу до кадетських корпусів, за що вони вносили гроші на утримання цих закладів.

Доволі цікава ситуація склалась в Одесі, де в часи Скоропадського проживало доволі багато царських старшин, переважно неукраїнського походження. В Одеський корпус планувалося прийняти 500 кадетів, до яких додано ще 19 позаштатних [10, арк. 113]. Оскільки кошти на функціонування Одеського корпусу надавали дворянські збори Херсонської, Таврійської, Бессарабської губерній, то вони отримали значні квоти на учнів.

Але окремо було також виділено стипендіальні місця для уродженців окремих губерній, а також осіб слов'янського і кавказького походження [10, арк. 5–8].

Важливим було також питання українізації військової освіти. Навіть для вихідців із російських кадетських корпусів та училищ було обов'язковим вивчення української мови, історії України, української літератури, української географії та етнографії (українознавства) [10, арк. 99; 118]. Для цього скорочувались години російської мови, було ліквідовано предмет Вітчизняної (російської) історії, його замінили Історією України. В майбутньому усі викладачі та учні були зобов'язані здавати іспит з української мови та історії [10, арк. 187].

Окремо варто згадати і про Миколаївську гардемаринську школу. Іще під час Великої війни, російське командування планувало створити в Україні школу для підготовки офіцерів Чорноморського флоту, але через Лютневу революцію це не вдалося. Після приходу до влади П. Скоропадського, продовжилась робота у цьому напрямку [8, арк. 13]. Улітку починається формування штатів школи, її мав очолити контр-адмірал С. Фролов (росіянин), а організацією морських навчальних закладів займався Гардемаринський відділ Морського штабу, який очолював старший лейтенант Афанасьєв, котрий до того був директором юнкер-

ської морської школи в Петрограді [9, арк. 12, 13, 17]. Всього планувалось залучати до 200 учнів на рік, але через брак коштів і затягування часу проєкт так і не був реалізований.

Висновки. Військова реформа П. Скоропадського передбачала, формування професійної української армії, основою якої складав дореволюційний офіцерський корпус. З часом, планувалась українізація війська а також системи військової освіти. Гетьман відмінив революційні перетворення і повернув військові гімназії у підпорядкування Військовому міністерству. Викладацький склад деяких старшинських шкіл, наприклад Київської, складався, переважно, з іноземців. У більшості, це були росіяни, німці, поляки – офіцери імператорської армії, котрі після Революції залишились в Україні. Деякі мали тут родини або маєтності, інші – втекли від більшовиків. Деякі російські кадетські корпуси переїхали до України і продовжили навчання тут. В Одеській військовій гімназії існували окремі іменні стипендії для слов'ян і кавказців. Але через постійний брак коштів, нерішучість і пасивність уряду, спротив німецького командування система військової освіти так і не була остаточно сформована, навчальний рік розпочався лише у жовтні 1918-го і через антигетьманське повстання досить скоро закінчився. Значна частина викладачів і вихованців перейшла на бік А. Денікіна.

Список літератури:

1. Губський С. Національно-військова освіта в Українській Державі (1918): здобутки та прорахунки. *Зб. наук. праць НДІУ*. К., 2007. Т. XIV. С. 173–181.
2. Губський С. Становлення національно-військової освіти в Армії УНР періоду Центральної Ради та Директорії (1917–1919 рр.): досвід та уроки. *Зб. наук. праць НДІУ*. К.: Рада, 2007. Т. XVIII. С. 112–122.
3. Карпенко М. Київський кадетський корпус: сторінки історії (1852–1920 рр.). *Військово-історичний альманах*. 2006. № 2. С. 4–24
4. Махінко, А. І. З історії кадетських корпусів в Україні. *Сторінки історії*. К, 2013. № 35. С. 117–126.
5. Походяев С.В. Професійно-педагогическая подготовка офицеров русской императорской армии во второй половине XIX – начале XX веков (1855–1914 годов): дисс. ... канд. педагог. наук. 13.00.01. 2015. 207 с.
6. Римаренко Ю. (ред.) Мала енциклопедія етнодержавознавства. Київ: Довіра, Генеза, 1996. 942 с.
7. Тинченко Я. Під зіркою Давида. Єврейські національні формування в Україні в 1917–1920 роках: науково-популярне видання. Київ: Темпора, 2014. 168 с
8. Центральний Державний архів вищих органів влади та управління України (ЦДАВО). Ф. 2203, оп. 1, спр. 1-а.
9. ЦДАВО. Ф. 2203, оп. 1, спр. 3-б.
10. ЦДАВО. Ф. 2306. Оп 1. Спр. 16
11. ЦДАВО. Ф. 2306. оп. 1. Спр. 9

Sholk O.M. NON-NATIONAL REPRESENTATION AMONG PUPILS AND TEACHERS OF MILITARY EDUCATIONAL INSTITUTIONS OF THE UKRAINIAN STATE P. SKOROPADSKY

The coup d'etat of Pavel Skoropadsky led to the rejection of the revolutionary experiments of the Central Rada in the field of military policy. The hetman's government relied on the officer corps of the imperial army,

which was to be the basis of the new regime. Military policy was supposed to form a professional army, but for its functioning it was necessary to create a system of training officers, as the cadre army was destroyed on the fronts of the Great War. The system of military education experienced a kind of «revival», pre-revolutionary laws and regulations were returned. There were many foreigners among the teachers and pupils of the cadet and junker schools. According to archival sources, non-Ukrainians were the majority of the teaching staff of the Kyiv Cadet Corps, a significant number of them were in Sumy, Poltava, Odessa. Also, almost the entire staff of the Polotsk Cadet Corps moved to Ukraine, and in some Ukrainian institutions whole companies of Polotsk residents functioned. Teachers from Polotsk were also hired by Ukrainian corps.

The conditions for the functioning of the cadet corps in Ukraine were extremely difficult. Archival sources indicate that some of the premises were occupied by German troops, making training impossible. Hundreds of Russian students sought to enter Ukrainian military schools. Mostly, those who had relatives in Ukraine or were of Ukrainian origin were admitted to study. Mostly, those who had relatives in Ukraine or were of Ukrainian origin were admitted to study. The exceptions were orphans whose parents died on the fronts of the Great War. Students, regardless of their ethnic or religious origin, were required to study Ukrainian language, literature, geography and history. The Hetman's government did much to Ukrainianize the military education system. But despite all the efforts of the Ministry of Defense to start the school year on time, it was not realized. Admission lasted until the end of September, and the training began only in October. But in some institutions, it happened only in the middle of the month. Further training was interrupted due to the Directory's uprising. As a result, the school year 1918/1919 was disrupted. Non-Ukrainians played a key role in building the military education of the Ukrainian state period, but due to political events it was not completed.

Key words: Military education, teaching staff, pupils, cadet corps, non-Ukrainians, the Main School Board, War Office.